

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

—Aereĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'iga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

—Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

—Aereĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma ġwaramo po pyry hete ġa pe – kiroki ġa ġwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Aġwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomombyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomombyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'ġa reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ġa mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ga nduvihavuhuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa

reka'vogukarame ojukahara'ġa pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ġa aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: “Peko ti jiruva'ga nhi'ġa rupi.” A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ġa ikwava'ēharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhē ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero jipi yvagipeve'ġa nduvihavuhuhetero no. Toko ti ġa nhaporemo ganhi'ġa rupi jipi. Na tuhē! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerē ti ga rura'javi yvaġatiġa pavēi nehē.

Yvyakotyve'ġa nhaporemo ti ga repiagi ga rura'javame nehē.

Gakutuhara'ġa no – kiroki ġa ojuka ga – ġahā ti ga repiagi nehē.

Ojehe'o ti ġande'ynde'yja'ġa nhaporemo okyhyji-avo okoveveuhuavo garura ġwaramo.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e tuhē ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ei:

—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Aġwamo ji ako. Ymyahū ji ako hako. Aerē ti ji ruri nehē no. Yvyakotyve'ġa hohe ji popoakahetero jitekovo ġanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ġa hohe ji rekoi no jitekovo ġanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirũa jijikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arõe'ÿve'ġa omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavêi. Ji ve ġa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavêi. Peko pe Tupana'ga nhi'iġa rupi. Jihi ako ganhi'iġa rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavêi. Penhimomirana pe. Jihi anhi-momirana no. A'ereki nhandejikogypygwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavêi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iġa mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka ypa'ouhũ me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iġa javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'iġahyahiva. Trombeta ja ga nhi'iġahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehẽ – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ġa pe Ásiapeve'ġa gwyrì pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Ma'ġa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvõ. Oku'ayvira

ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo. Ovelha rava itigahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itigahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. ¹⁵ Gapyra rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapyra rendy'jahetero. Onhi'igahyahivuhu ga ty-pojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rūi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapyra pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvō ojohukoty rūi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero. ¹⁸ Avuirama ji reko. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti ji reko nehē. Dwas chaves ji areko. Nurã huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ġa pe: Pemanano ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ġa gwyri pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rūi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹ —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehē javo, ei ga.

20 —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rŭi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ga pe Tupana'gapyrive'ga pe ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga gareheve'ga pe. Kiroki gareheve'ga ojatyka henduva ganhi'i'ga cidades pe yvya koty – ga pe ga omombe'u. Sete ko gacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ga pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Éfesopeva'ea pe

1 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'i'ga nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rūi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

² —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iġa rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ġa pepyteri pe. Ojipe'ġa uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirũhara'ġa? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ġa onhi'iġa rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporogita mombaragwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirũhara'ġa rūi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

³ —Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iġa rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yma. ⁴ Jypya pe ji arõhetei. Aġwamo pe ji aroĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. ⁵ Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporogita rerorijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopyyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iġa rupi pejogwerekokat-uavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperorijyi pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo.

Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero javo, ei Jesus'ga.

⁶ —Ojipe'ga oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei gandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapotahetei gandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerē ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

⁹ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ġa pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ġa novĩa. Tupana'gareheve'ġa rūi ko ġa reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Ombopogwe ġa Satanás'ga reki onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerē ti jararamo pe hoi cadeia pype nehē, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehē okote'varuhuavo nehē. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehē. “Tahepia ti Esmir-napeve'ġa jikohetepiga Tupana'ga rehe nehē ji rekote'varuhurame ġa pe hahya mondovo ġa pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehē, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehē. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero

ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehē. Ndohoi tuhē ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹² —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

¹³ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrā – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iga rupi. Peko tuhē pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurā ji ei: Napemoka'nhyimi tuhē pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'iga rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pepyteripeve'ga pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balañoova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ġa nderoviari pejikovo ġanhi'iga rupi.

—Ymyahũ Balañoova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ga ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ġa pe a'ero to'u ti ġa mbiara – kiroki a'ea ġa omondo ha'angava rovai pyteri pe ġanemimbohete'hara pyteri pe. Togwerekō ti ġa ġwembireko'ġarũive'ga no. Nahā ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ga pe. A'ero ti ġa ndekote'varuhui okorame nenhi'iga rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ġa hugwi nehē,” ei Balañoova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei

Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁵—Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

¹⁶—Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia ganemimbo'ete'varuhua hugwi ga mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹⁷—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiguhũva'ea po ti ji imondoĩ ga pe nehẽ. Itatiguhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

¹⁸—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga

omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwati-jarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imon-dovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipyã hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapypeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹⁹ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Peporavyky pe pe-jopokoga pejikovo nhinhi'iġa rupi. Ndapejiko-hetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iġa rupi. Aġwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

²⁰ —Penhimbo'euka pe Jezabelhã pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hãa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo,” e'i hãa o'mbero. A'ero hãa jireheve'ġa mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hãa e'i: “Pry pe penhimbireko'ġarũive'ġa nderekorame. Pry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hãa o'mbero, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ero ji ei hãa pe ikwehe'i: Erojiyyi ti ejeaporogita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'ġarũive'ġa

no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ga hehe. Terembopohirukara'javi ga ji hugwi, a'e ji hēa pe novia ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hēa nohendukatui nhinhi'iga. Ndogwerojijyi hēa ojeaporoḡita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²² —Pehendu ti! Aerē ti ji hēa mombori onhinongava rehe. Kiroki ga oko hēarekote'varuhua rupi – ḡahā ti ji ga mombo hēa pyri. Hahy hete tuhē ti ga pe a'ero nehē. Po ga ojeaporoḡita rerojijyi opohia hēarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ga pe nehē, ei Jesus'ga.

²³ Ajuka hete ti ji hēara'yra'ga nehē no. A'ero ti jireheve'ga nhaporemō ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ga ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoḡita nahanahā ga oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi hahya nhande ve nanani nehē. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehē,” e'i ti ga ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵ —Jezabelhēa remimbo'ea pe ojipe'ga ei: “Onhimiheteva'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ga ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hēaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejijupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'iga rupi jate penhimomiranama nehē. Nahā pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehē, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'igi nehē nahanahā ti peko

jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶ —Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama okovo nhinhi'iġa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka vvyakotyve'ġa nduvihavamo nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iġa nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga vvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toho ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ġa pe onhi'iġa nehē.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti vvyakotyve'ġa ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ġa pe onhi'iġa nehē.

Nahã ti ji ga mongoukari nehē toko ti ga ġanduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ġa pe onhi'iġa okovo ġanduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ga pe ji imondoi jaytata'iuhua nehē – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwati-jaruka ji ve.

²⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwati-jaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

¹—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ġa ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iġa rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokwari pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi.

²—Pejirokwa ti pejeaporoġita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iġa rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iġa rupi javo. Penhim-bopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iġa rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe

me: “Ga ndokoi nhinhi'igã rupi nhaporemo,” ei ga.

³ —Tapemoka'nhymi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ġa imombe'urame ganhi'igã nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'igã reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'igã rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporogita rerojijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporogita kwa-hava rehe pejeaporogita rerojijya rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nomboha'uvi iporomive'ġa ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pen-dekote'varuhuro ġwaramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴—Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitiġahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵—Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'igã onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imon-doi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'igã renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ġa henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwati-

jaruka ji ve.

⁶ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadélfiapeva'ea pe

⁷ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhēva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁸ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe

ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rui.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehẽ. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹ —Pehendu ti! Kiroki ga e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – gahã ko Tupana'gareheva'ea rui reki. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Onhimbopogwe ga Satanás'ga rehe onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ga mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ga nenypy'andurugi pepya pyri nehẽ pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ga ei nehẽ: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ga pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Peko pe nhinhi'iga rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame vyakotyve'ga ndehe nhaporemo nehẽ. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava vyakotyve'ga ndeaporogita nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri

avuirama Tupana'ga ronga pe gambohetehai pe nehē. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehē, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehē. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehē no – kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehē. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehē no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi ko a'itituhēva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ġa jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotaramame iroyxaġahiva'ea, a'ero iroyxaġahive'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuraa hugwi. Ahe i'upotaramame hakuheteva'ea, a'ero hakuhetee'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuraa hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehē. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurā ti tipyhygyme ojipea nhandejive,” pe'e pe novīa, ei Jesus'ga.

—Na rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbatere'ÿve'ġa ja reki, heakwagweve'ġa ja reki, ipire'ÿve'ġa ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸ —Nurā kiro ji pe moġitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea.

A'rame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. A'rame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ŷve'ġa ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ġa ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinoŧa'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pen-dekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ġa ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiġahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohaġa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'rame tehe ti pe hep-iakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

19 —Nhiremiarõheteve'ġa pe ji nhi'igahyi imondovo hahya ġa pe toko katu ti ġa javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwa pejeaporogita rerojijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

20 —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ẽ me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'iga kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'igame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehẽ. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

21 —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iga nhinhi-momiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavẽi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheru-vihavuhuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavẽi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga on-

himomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavēi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehē toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²² —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ga ti tomombe'u Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ga Tupana'ga yvagi pe

¹ Aerē jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'igypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'igahyhivi javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahā ti toko nehē. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerēva'ea nehē, ei ga ji ve.

² Kotihĩ Tupana'ga ra'uva ji pojykatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhuhetero ahe mongomongovo onhi'iga rupi. ³ Itakatua ja jaspe

ja sardônio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

⁴ He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ga. Pevo ga apygi aheapykava rehe he'yive'ga vinte e quatrove'ga. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ga omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵ Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'iga. A'ereki ga oko aheruvihavuhuhetero. Yhyga'java'ea hendypu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶ Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypiahua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypiahua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ga nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ga ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷ Quatrove'ga ko nahã: Ojipe'ga rekoi ja'gwarajava'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahã tuhẽ quatrove'ga ndekoi upa ga pyri. ⁸ Gapepoa oatimamba ga. Quatrove'ga naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro

ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġavytyeri pe no. Ndopytu'ui'i'i ġa javo arimo ypytunimo no. A'ereki nane'yimi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahū ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerē ti ga ruri nehē.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbig'e'yma ga rehe.

⁹ Nahā ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahā ġa ga mboheteri. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mbohetero – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahā ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahā ġa nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahā ġa ga mboheteri hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhandervihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mbohetero ġa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyryhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa
 tanhimohẽ ti hehe javo.
 Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.
 Ejive nde ereapo pa.
 A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra livro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvi-havuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rõi imamanipyra livro hekoĩ. Livro gwereco ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvõ ga hovapytymukari livro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe livro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'iġa javo. Gaha e'i:

—Maġa pyry hete huvihavuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo livro nehẽ. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemo livro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhẽ reki. A'ereki ahã pyry-heteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Ndokoi ġa livro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ġa livro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ġa livro pe'aharamo yvya gwryri pe no. Ndokoi tuhẽ ġa ikwatijara repi-akaramo a'ero. ⁴ Nurã ji jehe'oi ranuhũ. A'ereki ġa gweka nanongara'ġa novĩa. A'ereki ahã pyry-heteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Nurã ahã ġa livro pe'aharamo. Ahã ġa ikwatijara monhi'iharamo

a'ero – kiroki ikwatijara oko livro pype. Ahã tuhẽ ikwatijara repiakara'ğa a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ğa – kiroki vinte e quatrove'ğa – ğande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwe-pohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garemboypya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyo omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemo – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhẽ. Pevo ga ami ğapyteri pe. Aheruvihavuhuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ğa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ğa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ğa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ğwia ğa ojuka imondovo ikwava'ẽhava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva yvyakotyve'ğa gwyri pe nhaporemo takwaha pa ti ji ğandekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rui ga apygame okovo aheruvihavuhetero.

⁸ Ga livro pyhygirẽ ğa nhinoği upa oiovapyvo yvy rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo

ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavēi. Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipye hekoi incenso perfume apopyra. Tynahē a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'iġa pe ġa nhi'iġame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavēi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurā ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahā nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mongovo

toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahā ko nde vvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ēi, ei ġa onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Vvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hugwi nhaporemo nde ġa mo'emo'ēi.

Nahā ko nde vvyakotyve'ġa mo'emo'ēi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰ Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ēharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo yvya koty yvyakotyve'ġa ndepiakatuavo

hendukatuuka ġa pe Tupana'ga nhi'ġa nehē.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavēi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhū ġa onhi'ġa milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'ġa ġa erame:

—Pyrý hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemo.

A'ea rehe nhaporemo Tupana'gapyrive'ġa nhi'ġi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemo – kiroki ġa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyri pe no ypihua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahã mbatera pavēi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahã ti timbohete jipi.

Gahã ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.
 Gahã ti toko nhanderuvihavuhuhetero jipi.
 A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo
 nhanderuvihavuhuhete'ga mboheteavo.
 A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei
 ġa mbatera pavëi.
 A'ea rehe nhaporemo Tupana'ga rembiapohara'ġa
 nhaporemo ġa nhi'igi javo mbatera pavëi.
¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:
 —Na tuhë! Amém!
 Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinogi
 upa ojovapyvo yvya rehe avuiramave'ga mbo-
 heteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame
 tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero
 quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'igi. Ga renduvame ji
 ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi
 ganhi'iġa ga erame:

—Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki
 ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro
 akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono
 otavukarame. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã
 ga ei:

—Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji
 javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga
 ġapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame
 tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa

nde'yja'ga. Mokõi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi igwağuhũva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhũva'ea mondohava ga pe. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:

—Aho ti ji vyakotyve'ğa mbojoapitipitiuka nehẽ, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ğa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve.

A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrā. Omanove'ga gwyrā'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhē ogwovo ga rupi. Kiro ġambopopopakahava. Nurā ikwahava omondoa ġa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhū vvyakotyve'ga. Quatro ko ġa ndekondekorame ġapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahā ti nhande he'yive'ga apitiuka nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehē. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehē, ei Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrā'ga pavēi.

Nahā ti ġa popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrā'ga pavēi he'yive'ga apitiuka

nehẽ a quarta parte dos vvyakotyve'ğa apitiuka nehẽ.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ğa rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ẽhava gwyri he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ğa ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ġwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'įga. Omombe'u ahe Jesus'ga ġa pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ğa tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ġa ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'įga i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyrý hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'įgi a'itituhẽva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ğa pe vvyakotyve'ğa pe ġa ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ġa pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitiġahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ğa pe ja ua avo nehẽ javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'įga yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ğa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'įga kiro

yvya koty Jesus'gareheve'ğa, e'i. Peirũ'ğa ti tonhi'ĩpo'ru pa Tupana'ga nehẽ. Nurã ti vyakotyve'ğa tojuka peirũ'ğa mbopohipota Tupana'ga hugwi nehẽ. A'ero ti peirũ'ğa manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehẽ.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garem-bika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya iğwyğwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya iğwağuhũro aherecoa ja a'ero. ¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhũa yva figueira imoğwyğwymame omondurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴ Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mamani pyra ja ahe imaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporem o jijyi ypa'õa nhaporem no.

¹⁵ A'ero vyakotyve'ğa nhimimi okyhyjiavo. Ganduvihavuhu'ğa no jukwahave'ğa no imbateve'ğa no soldados'ğa nduvihavuhu'ğa no ipopoakaheteve'ğa no ojipe'ğa no – kiroki ipiro'ye'ỹve'ğa ға ға mboporavykyuka ға mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ға oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ğa – ғahã nhaporem onhimimba yvytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no.

¹⁶ Yvytyruhua pe ға ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ġa hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhurye ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ġa. ¹⁷ A'ereki kiro ġanduhava tuhē. Kiro ti ġa nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vvyakotyve'ġa ndehe nehē. Norepipoakari po ti ore ġa pe oropapava nehē, ei ġa okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

¹ Aerē ji hepiagi Tupana'gapyrive'ġa amame yvya koty yvagipeve'ġa. Quatro ko ġa. Quattrove'ġa ko nahā: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahā quattrove'ġa hepiakatupavi vvytua yvya koty. Quatro ko vvytua. Ga naġanani ipyhygi vvytua topejupejuyme ti vvytua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vvytua yvya rehe ypiahua ruvi-hava rehe no yva rehe nehē no, ei ġa.

² Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jiupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava avuiramave'ga rembikwatijaripyra nongava. A'ea pyvō ga ono Tupana'ga rembikwatijaripyra vvyakotyve'ġa ndehe ġahā ko Tupana'gareheve'ġa javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa ga erame quattrove'ġa pe – kiroki ġa opyhy vvytua. Kiro

ġambopopokahava. Nurã ikwahava omondoa ġa ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ġa.

Ga pe Tupana'gapyrive'ga onhi'igahyahi.

³ —Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoġi na'ẽ nhanderuvihavuhete'ga rembikwatijaripyra gareheve'ġa ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ġa ndehe garembikwatijaripyra nongava pyvõ ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

⁴ Ga inombavirẽ ġa ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuhuranuhũve'ġa ndehe ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijaripyra cento e quarenta e quatro milve'ġa ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereko Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahã a'ero:

Judá'ġa

Rúben'ġa

Gade'ġa

Aser'ġa

Naftali'ġa

Manassés'ġa

Simeão'ġa

Levi'ġa

Issacar'ġa

Zebulom'ġa

José'ġa

Benjamim'ġa.

Nahã Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ganaġanani ko doze milve'ġa. Ga ndehe in-ainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rem-bikwatijaripyra ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhũve'ġa *omongi*
tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerẽ ji hepiagi he'yjuhuranuhũve'ġa yvyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhuranuhũ. Ga nduripei ogwyogwyripeve'ġa hugwi nhaporemo. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemo no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwereco ġa pindova rova opo pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:
—Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.
Gaha cordeiro'jave'ga pavẽi,
ġahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi
nhande mombyryva avuirama nhande rerua
avo yvagi pe.

Nurã nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ġa nhaporemo ġa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ġa

atimambava no quatrove'ġa atimambava no.
Tupana'gapyrive'ġa nhinoġi upa ojovapyvo yvya
rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo
Tupana'ga ko nhanderuvihavuhete'ga javo.

¹² A'ero ġa ei:

—Na tuhē! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvi-
havuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhē ti nhanderuvihavuhete'ga toko
avuirama nehē.

Na tuhē! Amém! ei Tupana'gapyrive'ġa Tupana'ga
mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ġa nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ġa po ġa – kiroki ġa omongi
opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea?
Ma hugwi ġa nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe
erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea,
a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhũ raikwehe.
Hahyhetea hugwi ġa nduri. Cordeiro'jave'ga
rehe ġa jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka
gwekoa omanomo ġa ndepyga tamombo ti ji
ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva javo.
Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo
ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ġa ojiko hete

ga rehe okokatuavo herovia ga manorame
 ġa ndepygga ġa mombyryva, ei huvihavuhu'ga
 imombe'gwovo.

¹⁵ Nurā ġa ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe
 ga apygame oapykava rehe aheruvi-
 havuhuhetero.

Ypytunimo ġa ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype
 gambohete'hava pype arimo no.

A'ero ti ga rui ġapyteri pe ġa a'nguavo nehē, ei
 huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ġa nehē.

Ndoygweja'javi ti ġa nehē.

Ndopo'rua'javi ti ġa kwarahyahiva nehē.

Nombohakuvyukara'javi ti ga ġa pe nehē no, ei
 huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ġa
 okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe
 aheruvihavuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ġa pe nehē.

Nahā ti ga ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri
 nehē, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ġa yhyryva ahemongohava.

A'ero ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei
 huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara
 hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē.

A'ero ti ġa ndokoveveuhua'javi nehē, ei huvi-
 havuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nħaporemō onhi'imbi hete. Sete ko garem̄bika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'iġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ġa seteve'ġa – kiroki ġa o'ã Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'iġa rupi yvagipeve'ġa. Kiro trombetas mondohava seteve'ġa pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwereco ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurã ga ei ikwahava omondo:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nħaporemō onhi'ĩ Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'iġa perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'iġa pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ēhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'iġi onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa – kiroki ġa gw-ereko trombetas – ġahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. A'ero itatiġuhũa'java'ea mombohava amana royxaġahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavêi. A'ero ikryi itatiġuhũa'java'ea tata pavêi yvya koty. A'ea pavêi aherekoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terça parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Mokõi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero vvytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypiahua ruvihava pype. Hendy ko vvytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypiahu ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypiahua ruvihava pype trêš quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terça parte do ypiahua ruvihava onhimbote hegoro. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypiahua ruvihava pype yvya koty. Trêš yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terça parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypiahua ruvihava rehe no. Trêš yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyrna yharuhua. Nahã a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

10 Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Trêš ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhūva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhūa pype. Paranauhūa he'yjuhu hete ranuhū yvya koty. Trêš paranauhūa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos paranauhūa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhū yhyaryapyruhua yvya koty. Trêš yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi. 11 Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ga manoi vvyakotyve'ga.

12 Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Quatro ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurã a'ea nhaporemo nahendykatua'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

13 Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iga i'erame:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vvyakotyve'ga pe nehē! Trêšve'ga opy ġweri trombetas seteve'ga nde'yja'ga. Ganembipy ko hahyaġwama vvyakotyve'ga pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ġa pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

1 Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave monдохava ga pe. Nurã ga ei ikwahava omondoa:

—Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehẽ, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua. 2 Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Yvykwaruhua rupi ihemi tatatiġahivuhua. Tataheteuhua fornalhapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiġahivuhua repiagame. Tatatiġa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiġateuhuro ġwaramo.

3 Tatatiġa hugwi ihemi tukuruhua ua vvyva rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurã tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurã ikwahava omondoa tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vvyakotyve'ġa nehẽ, e'i.

4 Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehẽ no. Timbote'varuhuyme ti yva nehẽ, e'i. Tipitipi ġa nehẽ – kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe, e'i. 5 Tijukayme ti ġa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ġa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ġa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ġa a'ero jagwa'jyra ja. 6 A'ero vvyakotyve'ġa ndekotehei xamano javo novĩa. A'ereki ġa nomanoi. Hahy hete ġa pe. Nurã ġa manopotari novĩa. A'ereki tegwete ġamanoa.

⁷ Soldados'ġa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ġa e'i: "Tokutugyme ti ġa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ġa pe," ei ġa. Nahã cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaġa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ġa ndova ja. ⁸ Tukuruhua akaġa ava ko kunhangwera'ġa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. ⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ġa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ġa nderogwovo totavuka ti ġa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua yvyakotyve'ġa piġapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatjaripyra gwetovapya rehe – ġahã tukuruhua ġa piġapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi yvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki yvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ġa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ġa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyrna gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iġi oji'i. Kiro ti

mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga a'ero. Seis ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'i ikwava'ẽhava jahykavakatĩapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ẽhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ga nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

—Ekwahara ti anhağa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhũa ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhağate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondoa a'ea ei ojuhupe:

—Tiapiti ti vvyakotyve'ga nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ga apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ga nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ga yvya koty. Trêsvẽ'ga pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ga tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ga soldados'ga oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ga pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ga ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ga ndeheve. Gwereco ga opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko igwağuhũ tata ja. Hovy'i

ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akağa ko ja'gwara'java'ea akağa ja leão akağa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiğa pavēi enxofre pavēi. ¹⁸ A'ea pyvō cavalos vvyakotyve'ğa apiti. He'yjuhu hete ranuhū vvyakotyve'ğa. Trêsvē'ğa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ğa jukai tata pyvō tatatiğa pyvō no enxofre pyvō no – kiroki ohē cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ğa omano. ¹⁹ Nahã cavalos ğa apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiğa pavēi enxofre pavēi. A'ea nhaporemō ihemi ijurua hugwi ğa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakātīapy'ria gwereko mboja akağa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ğa pe ğa apitiavo.

²⁰ Jara'ğa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ğa apitirame. Kiroki ğa nomanoi – ğahã ndogwerojijyi ojeaporoğita okokatue'yma ve opohire'yma ğwemimbohetebara hugwi. Ganemimbohetebara ko ğwembiapoa anhağa no Diabo'gapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemō ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'ý. Emo ğa ombohete tuhē a'ea anhağa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporoğita imohina hehe. Nahã ğa ndekote'varuhui. Tupana'ğa jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ğa ojeaporoğita okokatue'yma. Nurã ğa ndojukapigi ojipe'ğa. Ndipajipigi ğa.

Ndopotapigi ġa ġwembireko'ġarũive'ġa. Nomimbigi ġa. Oko te'varuhu pa ġa.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereko libro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvaġatiġa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akaġa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereco ga libro'ia ipe'apyra opo pe. Ohãi ga imondovo opya ojohukoty rũi ypiahua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairẽ inaranaraġi opyambuavo. Sete ko inaraġa.

⁴ Inaranaraġirẽ ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehẽ, a'e ji jijive novãa. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

—Terekwahavukari ti inaraġa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

—Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohãi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ẽ yvagi pe.

⁶ —Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Aġwamo ga rekoi, aerẽ avuirama nehẽ no omanoeyma nehẽ, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no yvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo.

Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'ĩva'ea nam-begwea'javi nehẽ, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Nambegwea'javi tuhẽ ti aere'ĩva'ea nehẽ.
⁷ Kiro po ti seteve'ga – kiroki ga opy trombetas – kiro po ti gande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari gwemimbotarimova'ea nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'iga mombe'uharava'ea pe nahanahã nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerẽ ti ji hepiukapavi nehẽ javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inarağa remimombe'ua” – gaha onhi'iga'ja ji ve. Kiro ga ei:

—Eho ipyhyga livro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohãi o'ama ypihua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

—Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ẽro na'ẽ hehira ja novãa nehẽ. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehẽ, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ẽro hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihĩ imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

—Aerẽ ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'iga he'yive'ga pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ga yvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga no. Emombe'ua'ja ti ga no – kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'iga. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ga omombe'u gwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatiguhũa a'ea pyvõ ti eha'ãha'ã hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'ãha'ã ti hepiaga ipukuhua gajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohete'hava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'ãha'ã ti hepiaga ikwava'ẽhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ẽ ti Tupana'ga mboheteve'ga pevo no maramomi gande'yja javo, ei ga ji ve.

²—Okara – kiroki oko gajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohete'hava pyri – a'ea ti tereha'ãha'a'gi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'garũive'ga ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'garũive'ga okote'varuhuve'ga ndekoi gajatykahavuhua pyri cidadepyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³—“Kiroki mokonha'ga nhinhi'iga rendu katu – gahã ti ji ambopopoakaruka nehẽ tomombe'u ti ga nhinhi'iga mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ga tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhũva'ea nehẽ

imombe'urame nhinhi'iga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ga oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ga imondopotari hahya mokonha'ga pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ga jurua rupi nehē ga moka'nhyama ga jukavo nehē. Nahā ti ga tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ga pe nehē.

⁶ Mokonha'ga ipopoaka. Po ga imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'iga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehē. Po ga yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehē. Po ga imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vvyakotyva'ea pe vvyakotyve'ga pe nehē no. Po ga imondopotapotari, a'ero ti ohooho nehē.

⁷ Aerē ti ga imombe'upavi Tupana'ga nhi'iga gwemiendukatua nehē. Ga imombe'upavirē ti vvykwaruhupypeva'ea ojiupi vvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehē – kiroki vvykwara oho paivouhu. Uhu ti vvykwaruhupypeva'ea tiruahūheteva'ea otavuka mokonha'ga pe gapopoakara mombiga ga jukavo nehē.

⁸ Mokonha'ga nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehē – kiroki cidade oko Sodoma ja Egito ja no. A'ereki cidadepeve'ga ite'varuhu hete

Sodomapeve'ga ja Egitopeve'ga ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahũ ahe mokonha'ga pojykaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ga nda'oa pytai pehea rupi nehẽ.

⁹ Gwepia ti vvyakotyve'ga nhaporemo mokonha'ga nda'oa pevo nehẽ. Kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Kiroki ga ojoatyatyvi gani'i'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Vvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Ojipe'ga ganda'oa repiagi nehẽ no. Três dias e meio rupi ti ga hepiagi mokonha'ga nda'oa tymukare'yma nehẽ.

¹⁰ Vvyakotyve'ga ndoryndoryvamo gamanoa rehe nehẽ japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehẽ. E'i ti ga ojohupe nehẽ: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehẽ. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga pepohi ti pejikote'varuhua hugwi'javo nhande ve.” Nahã ti ga ei nehẽ. A'ereki ga nhangypyhy gamanoa rehe nehẽ Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga manoa rehe nehẽ.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'ĩva'ea. Mokonha'ga manorẽ três dias e meio ikwavi gamanoagwera pyvõ. Tupana'ga imondoi opytua gayvyteri pe mokonha'ga vvyteri pe ga mbogwerava'java ga mopo'ama'java. A'ero ga po'ami. Ohyhyi pa vvyakotyve'ga okyhyiheteavo ga ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ga henduvi yvagipeve'ga nhi'i'ga. Hahyahi gani'i'ga ga erame ga pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ga hoi yvaḡatiḡa pype. Nahã ḡa hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gaḡoa yvagi pe ḡa'arõe'ÿve'ḡa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya iḡwyḡwyhetei. Nurã onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahã a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ḡa omano yvya iḡwyḡwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ḡa nomanoi – ḡa e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ḡa ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ḡa nduvi-havuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhuagwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iḡi oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ no. A'ero ti trêsva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ḡa nde'yja'ga a'ero. Sete ko ḡanembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ḡa nhi'iḡame. Haḡyahi ḡanhi'iḡa ḡa erame:

—Kiroḡwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi vyakotyve'ḡa gwyrã.

A'ea nhaporemõ hekoi ga'apoa Cristo'ga apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavẽi ti tihepia katu ḡa pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe ḡwemimbuhurukara'ga pe eko ti ḡanduvihavuhetero ji pavẽi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga yvyakotyve'ğa kiro avuirama nehẽ, ei ға.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ğa huvihavuhu'ğa – kiroki ға õi oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – ғаhã onhino ojovapyvo yvya rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo. ¹⁷ Kiro ға ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojkaharetea, ndepyry hete nde oreruvihavuhuhetero.

Ndehe ndepopoaka ға hohe pa.

Ağwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erepojyka yvyakotyve'ğa gwyrá toko ti a'ea jigwyrá javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi yvyakotyve'ğa nehẽ, ei ға Tupana'ga pe.

¹⁸ Gagwyrípeve'ğa nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ға ndehe nehẽ ғandekote'varuhuro ғwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ға pe nehẽ:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ға pe nehẽ, ei huvihavuhu'ğa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ға pe ikwepykava pyryva'ea nehẽ

– kiroki nenhi'iğa mombe'uhara'ға,
neremimo'ẽhara'ға no, nenhi'iğa
rendukatuhara'ға no.

Ga pe nhaporemó kiro ti nde imbuhuri nehẽ okoteheve'ға pe ғanduvihava'ға pe nehẽ no, ei ға Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ға mondoi hahyva'ea ruvihava pype

- kiroki ġa oko te'varuhu yvyakotyve'ġa pe imondovo hahya ġa pe hendukatuukare'yma nenhi'iġa, ei vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa Tupana'ga pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ga mbohetehava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwati-jarukaripyra ryr'u'ia pevo gambohetehava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iġa onaranaraġa. Oġwyġwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatiġuhūa'java'ea amana royxaġahiva'java'ea ikyri yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahēa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvehēa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ġa aere'īva'ea javo. Kwara ko hēapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hēapya gwyri pe. Gwereco hēa akanitara oakaġa rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe. ² Ipuru'a hēa. A'ero hēa rahērahemamo. A'ereki kiro hēara'yra'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhūro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratīa. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imombo

yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ jaytata'ia. Três jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imomboia yvya koty. Nahã a terça parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahẽa rovai pyteri pe ta'u ti ji hẽara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hẽa ombo'a gwerĩ gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i: “Aerẽ ti hẽara'yra'ga toko yvyakotyve'ga nduvi-havuhuhetero ga ndepiakatupava nehẽ.

Tohendukatuukaraha ti ga ģa pe onhi'iġa nehẽ. Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga yvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hẽara'yra'ga tohendukatuukaraha ģa pe nehẽ toko ti ģa nhaporemõ nhinhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hẽa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hẽara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hẽa nhani oka'nhyma ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hẽa pe avo ti hẽa toju javo.

—Pevo ti ģa tomondomondo mbatera hẽa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehẽ, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ga tavukari. Tupana'gapyrive'ga kō Miguel'ga. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ga pavẽi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheva'ea pavẽi. Nurã Miguel'ga

tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸ Miguel'ga imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga vyvakotyve'ga nhaporemo.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'i'ga ga erame okovo yvagi pe:

—Kiroḡwe Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē. Kiroḡwe ga hepiukari opopoakara okovo ḡanduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroḡwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ḡanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ḡwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ḡanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ḡambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirũ'ḡa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nthaneirũ'ḡa omombi Diabo'ga popoakara ojiko-heteavo ḡwaramo cordeiro'jave'ga rehe gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga.

Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame
Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga
mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ġa ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus
Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rũi ti xa'e.” Nahã ġa ei.

Ga'arõe'ỹve'ġa ġa jukai ġa mbopohirukapota Je-
sus'ga hugwi novĩa.

A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei
ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti
ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ojy ogwovo pe pyri
onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omom-
biguka jipopoakara yvya koty nehẽ no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ġa pe yvya
koty a'ero nehẽ,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo
yvyakotyve'ġa pe yhyarupive'ġa pe no. A'ea ji
henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji momby-
tavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahẽa rehe – kiroki hẽa
gwa'yra'ga mbo'a. Hẽa rehe ihoi tajuka ti hẽa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mon-
dohava mokonhava'ea mondohava kunhangwer-
ahẽa pe. Nurã hẽa ei:

—Taveve ti ji ongae'yi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ġa tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

¹⁵ Ojuraa rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyima, e'i.

¹⁶ Yvya pyry reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuraa rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhi-monha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakykwepohara'ġa pe – kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga remimombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytĩġa rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahũva'ea yhyapypeva'ea. Ohẽ yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akaġa. Dez ko yhyapypeva'ea ratĩa. Gwatĩa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakaġa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. ² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijuraa oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja.

Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ga nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ga nhaporemõ ga nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ga tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ga imbohetei no.

—Ma'ga ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ga. Ma'ga ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhẽ a'ea pe! ei ga imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhẽ ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehẽ. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe vyva koty nehẽ, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagipeve'ga mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ga pe. Tamombi ti ji gapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji vyvakotyve'ga hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga. Ojipe'ga hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka

ti ji ġa hohe pa no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa. Yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihi, João, akwaha aere'ĩva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ġa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehẽ – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerẽ ti ga ojjukauka nehẽ javo, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ġa ojipe'ġa topyhy ġa nderogwovo – ġahã ti ojipe'ġa opyhygaha nehẽ ġa nderogwovo nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Kiroki ġa ojipe'ġa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ

– ġahã ti ojipe'ġa ojuka tuhẽ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Nurã ti Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehẽ, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahũva'ea yvyapypeva'ea. Ohẽ yvyapypeva'ea yvya hugwi ua yvya arimo upa. Mokõi ko yvyapypeva'ea ratĩa. Hatĩa ko cordeiro ratĩa ja. Hahyahi yvyapypeva'ea nhi'iġa tejuhua'javuhuva'ea ja. ¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka

yvyapypeva'ea oji'ja. A'ero yvyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari yvyakotyve'ğa pe yvya pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japojaipo ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua yvya koty. Gwepia pa yvyakotyve'ğa ahemonhimomby'ava'ea.

¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo yvyapypeva'ea ġa moandyandyjuhui. Ipopoaka yvyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Yvyakotyve'ğa pe yvyapypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rembikytiuhuagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i yvyapypeva'ea.

Mbatera ġa japo yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero ġwaramo yvyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei yvyakotyve'ğa hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti yvyakotyve'ğa nhaporemo, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahã ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷ Yvyakotyve'ğa nhaporemo herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea

rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rūi. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ġa nhaporemō: okoteheve'ġa ġanduvihava'ġa imbateve'ġa nimbaterive'ġa ojipe'ġa no – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ŷve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ēukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahā yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai vvyakotyve'ġa pe onhi'ġa opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ē yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhūve'ġa pavēi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vvytyruhua rehe Siāo rehe! Ga pavēi ġa oko cento e quarenta e quatro milve'ġa. Ikwatijara ġa gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'ġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraġuhūva'ea ja no. Ikatu ganhi'ġa

imonhi'ĩhava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ğa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhhetero. Onhimby'yi ğa quatrove'ğa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ğa ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ğa nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ğa. A'ereki Tupana'ga ğa mbopiro'yuka ğambote'varuhuva'ea hugwi ğa pokoguka ğa mbuhuruka ojipyri yvagi pe ğa mombytavouka avuirama. ⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga ko ğa ja – kiroki ğa ndogwerekoangavi kunhangwera'ğa. Pyry hete ğa. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ğa hoi ga rupi okovo ganhi'iga rupi. Tupana'ga omo'emo'ẽypy ğa ojive yvyakotyve'ğa hugwi ğa mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ğa cordeiro'jave'gareheve'ğa no, ei Tupana'ga ğa mo'emo'eamo. Toko ti ğa nhinhi'iga rupi ganhi'iga rupi no. Jara'ga hohe yvyakotyve'ğa hohe ğa pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ğa. Nurã ndo-jari ğa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhete'ga rovai pyteri pe.

Trêsvẽ'ğa Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. İkwahava ğwaramo omondo ga ei:

—Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'ŷva'ea Jesus'ga mombe'ua yvyakotyve'ga pe nhaporemo nehẽ. Gagwyġagwyrive'ga pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'ya'ga – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'i'ga – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ga pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ga pe nhaporemo yvya koty ti ji tamombe'u nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'i'ga ga erame ġa pe a'ero:

—Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatu-avo ga ko ipopoaka ojipe'ga hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i ti Tupana'ga nehẽ.

—Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemo no, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

—Cidadepeve'ga Babilôniapeve'ga popoaka-hetea ipigi! Opi hete tuhẽ! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu yvyakotyve'ga gwyrive'ga nhaporemo, ei ga. Babilôniapeve'ga onhimbopogweuka ojipe'ga pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilôniapeve'ga ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġandekote'varuhua rehe, ei ga.

9-10 Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ğa ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêš ko ğa a'ero. Hahyahi ganhi'ığa ga erame:

—Kiroki ğa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ğahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehê, ei ga. Po ğa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ğa pe nehê, ei ga. Po ğa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ğa pe nehê no.

—Tupana'ga ti onhimonha'nga ğa ndehe nehê. Ndoporogwetygi ti ga ğa nehê, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ğa mondoi tata pype enxofre pype nehê no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ğa pe nehê, ei ga. Hahyrame pevo ğa pe ti pyryve'ğa Tupana'gapyrive'ğa ğa ndepiagi nehê. Ga pavêi ti cordeiro'jave'ga ğa ndepiagi nehê hahyrame ğa pe nehê, ei ga. ¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiğuhũa hahyrame ğa pe nehê. Hahya ti ndopigi ğa hugwi ypytunimo arimo nehê no, ei ga. Hahy hete ti ğa pe tata pype jipi nehê – kiroki ğa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ğa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹² —Nurã ti Tupana'ga remimo'êhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehê, ei ga.

¹³ Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ğa ndoryndoryvamo – kiroki ğa omano kirê nehê, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhẽ, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ġa ndo-ryndoryvamo. A'ereki omanorẽ ġa oapo pi. A'ero ġapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ẽ ġa okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerẽ omanorẽ ti ġa ndukatui yvagi pe nehẽ. Gandekokatuagwera ti jukwaha nehẽ ġa vahemirẽ yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ġa kopeva'ea

¹⁴ Kiro nanime ji hepiagi yvaġatiġa. Itiġahivuhuva'ea ko yvaġatiġa. I'arimo ga oapy. Oko ga ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero yvyakotyva'ero no. Oakaġa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ġwaramo aheruvihavuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iġa ga erame yvaġatiġa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvõ haimbeva'ea pyvõ jajuro ġwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶ —Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemo yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaġatiġa arimo.

¹⁷ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwereko ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸ Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ẽhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga.

Hahyahi ganhi'iġa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwereko haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhyppoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹—Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboia imu'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ūhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ġa juka-jukavouka imo'emo'ēuka ġandekoa nhaporemo.

²⁰ Cidade koty ġa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ġa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ġa ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ġandekoa Tupana'ga ġa mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhū ġandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ġandekoa cavalo jurua apiavo. Nahã typya ihoi cavalo jurua yvate jaime ġandekoa.

15

Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ti omondo karugwara

¹ Kiro ji ojipe'ġa ndepiagi ahemon-himomby'auhuve'ġa – kiroki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa okwahavuka aere'iva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ġa. Omondo ti ġa seteva'ea karugwara yvyakotyve'ġa pe

nehẽ. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ga imondomondorẽ seteva'ea karugwara vyakotyve'ga ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ga ndehe nehẽ.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ga nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ga ndepiagi ga amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ga ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ga yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereco ga Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ga nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ga nhimby'yi no. A'ereki ga Tupana'ga mbohete gaha jate ko vyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga javo. Onhimby'yita ga ei:

—Tupana, orepojkaharetea, ndehe ko vyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ga hohe pa.

Ndehe ko ganduvihavuhuhetero avuirama ymya hako aerẽ nehẽ no, ei ga onhimby'yita.

Ereapo nde gamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ga pe.

Ereko katu hete nde ga nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhẽva'ea ga pe, ei ga onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ga nhaporemo nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhẽ.

Uhu pa ti ġa ogwyrã hugwi nhaporemo nehẽ nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehẽ.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe. Nahã ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ga nhimby'yirẽ ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereko Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteava. ⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerĩ karugwara yvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ga pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoi nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahẽ a'ero.

⁸ Tatatiġuhũhetea rekoi Tupana'ga rongã pype gamboheteava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gamboheteava pype hekoi tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoi tatatiġa ipype no. Tynahẽ gamboheteava a'ero. Tatatiġuhũã ġwaramo ti ahe ndohoi gamboheteai pe seteve'ġa remimondoa renonde nehẽ. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ẽ karugwara yvyakotyve'ğa pe nehẽ, ei ға.

16

*Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko
nhaetingy'a'java'ea pype*

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mbohete-havapypeve'ga. Hahyahi ganhi'iğa ga erame seteve'ğa pe Tupana'gapyrive'ğa pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti yvya koty, ei ga ға pe.

²—Kwa, ei yvagipeve'ğa.

Kiro ғande'yja'ga hona'ẽi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurã ihemi ғajauhua ite'varuhuheteva'ea yvyakotyve'ğa ndehe – kiroki ға okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ға ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ға ndehe ihemi ғajauhua ite'varuhuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokõi ko ғanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurã yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Três ko ғanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhũa

rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi.
Paranauhũa nhimbotei aherekoro a'ero.
Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga
oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:
—Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.
Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo
aherekoro ḡa pe.

⁶ A'ereki ḡa neremimo'ēhara'ḡa apiti
nenhi'iḡa mombe'uhara'ḡa ndeheve
ḡandekoa reka'voga.

Kiroḡwe aherekoa nde imondoi ḡa pe to'u ti ḡa
javo.

Pyry nde imondoi a'ea ḡa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahã:

—Na tuhẽ, Tupana, orepojykaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ḡa nduvihava
epopoakaramo ḡa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhẽva'ea imondovo hahya hupi
katu okote'varuhuve'ḡa pe.

Poros ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi
Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi
nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko

ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga
heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ḡa tata
pyvõ javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ḡa mbokaiheti

a'ero. Hahy hete ḡa pe a'ero. A'ea nhaporem
karugwara Tupana'ga imondomondoukari ḡa
pe. Ga karugwara mondoukaro ḡwaramo ḡa
ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo.

Ndogwerojijyi reki ġa ojeaporoġita okokatue'yma ga mbohete'e'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyra rehe ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyripeve'ġa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyripeve'ġa pe ypytunahivuhu a'ero. Hahy hete ġa pe. Ohu'u ġa okūa a'ero hahyhetero ġwaramo ġa pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ġwaramo ojive. Ojauhuro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ġa ndogwerojijyi ojeaporoġita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa yvya pikaġa rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaġa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'iġa rehe japoġapovo ahemonhimomby'ava'ea.

Kiro ihoi yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa pyri nhaporemo ğa mono'ono'oğuka ğa movahemuka totavuka ti ğa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Diabo'gapyriva'ea ğa mono'ono'oğukarame ti ji ei ğa pe nehë: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ğa pe jipopoakahetero ğa hohe pa nehë ğapopoakara mombiga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ğa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehë. Nurã ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehë pe nhimomiranamame nhinhi'iga reroviapige'yma aerë ti ga ruri nehë javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehë – kiroki ga gw-ereko opira imongiavo onhinotïe'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oğuka yvyakotyve'ğa nduvihava'ğa. Pea pe ğamono'oğukahava pe hebreus'ğa e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ğanembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga ronga pype gambohete'hava pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'iga ga erame pea hugwi:

—Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'igi onaranarağa overaverava. Yvya oğwyğwy hete ranuhũ tuhë. Yvyakotyve'ğa mbojihuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara. ¹⁹ A'ero cidadeuhua i'gwy'gwyri. Três ko ipeheuhũva'ea cidadeuhua peheuhũva'ea

a'ero. Cidades nhaporemó yvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilôniapeve'ğa ji ndapotari ġandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ġa novia a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ġa ndehe onhimboahiva ojipypava ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. ²⁰ Ypa'õa oka'nhyumba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itatiġuhũa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi yvyakotyve'ğa ndehe. Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhũ ġa pe. A'ereki hehanhuhũ hete amana royxagahiva'java'ea itatiġuhũa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahẽa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ğa nde'yja'ga – kiroki seteve'ğa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ğa. Ji ve ga nhi'igi javo:

—Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehẽa repiukari nde ve nehẽ Tupana'ga erame hẽa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hẽa pe nehẽ – kiroki akwaimbae'ğa upaharahẽa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhũa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemó hẽa apygi oina.

² He'yjuhuve'ğa vyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa oko hēanhi'iğa rupi okote'varuhuavo hēa rendukatuavo. Hēa vyakotyve'ğa mbopogwei ojihe ğa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ğa ndekote'varuhui okovo hēanhi'iğa rupi gworygworyvamo hēarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojkakaturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hēa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hēa apygi. Igwağahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohygahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. ⁴ Hēa opipyryva imongi tapy'ynhapiğwağahiva'ea tapy'ynhapiğwağuhūva'ea no. He'yjuhuva'ea hēa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pérolas no. Gwereco hēa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhūva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hēate'varuhua hēareaporoğitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hēa gwereco ikwatijara. Hēarera pe ikwatijara i'ei: —Aherembikwahavipyre'yma ko hēarera.

Três ko hēarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ğa upahara'ğa nem-boypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhūva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hēarera a'ero hēaretovapya rehe.

⁶ Kiro hēa repiaga ji ikwahavi heagwry hēa javo. Heagwry hete hēa. A'ereki hēa horyory ranuhū hete Tupana'ga remimo'ēhara'ga manoa rehe. Gajikoga ġwaramo Jesus'ga rehe hēa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hēa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhē. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hēa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hēa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakaġa dezva'ea ġwatīa no, ei ga ji ve. ⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahū oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerē ti a'ea ihemi vvykwaruhua hugwi nehē – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerē ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehē. Tiruahū ti jupe jipi a'ero nehē, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ġa nhimomby'ai nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandra Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopyyagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandra, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ġa nehē yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahū yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerē ti hekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹ —Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea

yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe
 vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero
 kunhangwerahĕa apygi seteva'ea rehe vvy-
 tyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰ Seteva'ea
 yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ġa
 pe no ġanduvihavuhu'ġa pe vvyakotyve'ġa
 nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga.
 Cincove'ġa seteve'ġa nde'yja'ġa ndokoa'javi
 vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro. Ojipejive'ga
 seteve'ġa nde'yja'ga oko ġanduvihavamo
 kiro. Ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga ndokoi ve
 ġanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame
 ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro,
 ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.
¹¹ Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahū, aġwamo
 ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ġa
 nduvihavuhua seteve'ġa mbohe'yikavamo.
 A'ero ġa ei: Oitove'ġa ko vvyakotyve'ġa
 nduvihavuhu'ġa. Yhyapypeva'ea ko seteve'ġa
 nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara
 rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahū jupe jipi nehĕ, ei
 Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹² —Dezva'ea yhyapypeva'ea ratĭa – akoja nde
 erehepia – a'ea ji ei dezve'ġa pe vvyakotyve'ġa
 nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga.
 Ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerĕ ti
 yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehĕ toko
 ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora
 rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro
 yhyapypeva'ea pavĕi nehĕ, ei Tupana'gapyrive'ga.
¹³ Nombojoyvvyvyri ġanduvihavuhu'ġa
 ojeaporogĭta. A'ero ti ġa nhaporemō
 yhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'ĭġa

rupi nehẽ. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴ Aerẽ ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehẽ. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehẽ. A'ereki ga oko vvyakotyve'ġa pojkahara'ġa pojkaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehẽ,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emo'ẽ ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'iġa rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵ —Yhya onhimongyhetehuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ġa upaharahẽa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ġa pe vvyakotyve'ġa gwyġagwyrivepeve'ġa pe no ojipe'ġa pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ojipe'ġa pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸ —Akwaimbae'ġa upaharahẽa – akolahẽa nde erehepia – hehẽa ipopoaka vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa mondomondopavuka ġwemimbotarimova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratĩa – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro – ġahã ti noarõhetei akwaimbae'ġa upaharahẽa nehẽ yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurã ti ġa hẽa mbotegwetei hẽapopoakara mombiga hẽambatera pyhyga hẽa hugwi nehẽ. Tata pyvõ ti ġa hẽa mbokaipavi nehẽ. Cidadeuhua ji amombe'u

hēa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahã ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehē. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arōuka ġa pe ġandeaporoġita mbojoyvyyvyre'ymuka. Nahã ga ei: “Tombojoyvyyvyryme ti yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'ġa rupi nehē,” ei Tupana'ga. Nahã ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti nhinhi'ġa apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilôniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojuhuavo. ² Hahyahi hete ganhi'ġa ga erame: —Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehē!

Opi ġwerĩ tuhē, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrā anhaġa gwyrā a'ero nehē Babilônia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehē ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehē no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehē.

Nahã ti ġacidadeuhua hekoi nehē.

³ A'ereki yvyakotyve'ğa nhaporemo okote'varuhu cidadeuhupeve'ğa rendukatuavo, ei ga.

Yvyakotyve'ğa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ğa nhi'ığa rupi okote'varuhuavo ға ja.

Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ğa ja ға potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ēhara'ğa nhaporemo yvyakotyve'ğa – kiroki ға omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ғahã oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ğa opyhy ranuhũ ға hugwi ipotarahiva

imondomondovo itambere'ia ға pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ğa hugwi jireheva'ero, ei ga yvyakotyve'ğa pe.

A'ereki ға oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ға ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma hahya pe me nehẽ imondorame ға pe nehẽ.

Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ğa pe nehẽ.

⁵ A'ereki ғandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ғandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ğa pe.

⁶ Cidadeuhupeve'ğa oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhu-peve'ğa pe a'ero.

Omondomondo ğa hahya ikwehe.

Johe ti pemondomondo hahya cidadeuhu-peve'ğa pe a'ero, ei ga.

Cidadeuhupeve'ğa vvyakotyve'ğa mbote'varuhu.

A'ereki vvyakotyve'ğa ęwendu katu okovo ęanhi'iğa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro vvyakotyve'ğa pe nehë.

Johe ti pemondo ranuhũ hahya cidadeuhu-peve'ğa pe a'ero

ğa ğa mbote'varuhuro ęwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo ęwaramo ğa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ğa pe a'ero ğa mongoveveuhuavo, ei ga.

A'ereki ğa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko vvyakotyve'ğa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ğa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.

Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehë.” A'ea ğa ei.

⁸ Nurã ti karugwara ruri ğa pe nehë.

Kotihĩ ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ğa pe ara rupi ve nehë.

Omano ti ğa nehë.

Ojehe'o ti ğa okoveveuhuavo nehë.

Ahã tuhë ti mbatera ğa pe nehë.

Ty'arateuhua ti ğa jukai nehë.

Tata ti ğa mbokaipavi nehë.

Nahã nhaporemõ ti ğa pe ara rupi ve nehë.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojykaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

⁹ —Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa – kiroki ġa ġwendu katu cidadeuhupeve'ġa nhi'ġa okote'varuhuavo ġa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ġahã ti ojehe'o nehẽ cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahã ti ġa ndekoi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. A'ereki tatatiġuhũa ohẽ cidadeuhupeve'ġa mbokaipava hugwi. ¹⁰ Irupeuhu ti ġa ami nehẽ okyhyjiavo ġwaramo ġambokaja hugwi. Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va!   Ite'va   cidadeuhupeve'ġa   pe
                                  Babilôniapeve'ġa pe.

Ipopoaka hete ġa novã.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.”

Nahã ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ei okyhyjiavo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹¹ —Mbatera ma'ẽhara'ġa ti ġa jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma vvyakotyve'ġa nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ġa manoro ġwaramo tegwete ġanembipyhyga'jahava mbatera ma'ẽhara'ġa hugwi, ei ga.

¹² —Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea, tapy'ynhapihymahĩva'ea, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva

apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemo hyrua ti ġa ndopyhyga'javi omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga.

13 —Ndopyhyga'javi ti ġa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemo ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ġa carretas omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga. Okoteheve'ġa – kiroki ipiro'ye'ỹve'ġa – ġahã ti ġa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ġa ndehe nehẽ toko ti ġa okoteheva'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei cidadeuhupeve'ġa pe nehẽ:

14 “Ikatuheteve'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteve'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemo ti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ.”

A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repi-aga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

15 —Na tuhẽ ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ – kiroki ġa omondo mbatera nhaporemo cidadeuhupeve'ġa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ġwaramo ġambokaja hugwi ti ġa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ. Ojehe'o ti ġa ovy'are'yma ġwaramo ġa ndehe, ei ga.

16 —Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe

– kiroki ġa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea no, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ġa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

¹⁷ Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ ġambaterahetea oka'nhymba!”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

—Yharuhua mopyryrỹhara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryrỹhara'ġa no mbatera ma'ẽhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemō ti irupeuhu o'ã cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ, ei ga.

¹⁸ Cidadeuhupeve'ġa mbokaipava ġwaramo ti tatatiġuhũa ihemi nehẽ. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. E'i ti ġa nehẽ: “Ahã cidadeuhupeve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!” A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

¹⁹ A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehẽ orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehẽ. E'i ti ġa nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipy-hyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ oka'nhymba ġa hugwi ġa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

²⁰ —Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo.

A'ereki hahyaġwama cidadeuhupeve'ġa pe
 Tupana'ga remimondoagwama ġa
 ndekote'varuhuro ġwaramo pe me, ei
 Tupana'gapyrive'ga.

21 Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga
 ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi
 itauhua ġwehanhuhũro yngu'auhua jaimẽ.
 Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga
 ei:

—Nahã ti Tupana'ga ġa momboheteukari
 cidadeuhupeve'ġa Babilõniapeve'ġa nehẽ.

Ndihepiaga'javi tuhẽ ti nhande ġa a'ero nehẽ, ei
 ga.

Cidadeuhupeve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe ga ei:

22 —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ĩhara'ġa, flauta
 monhi'ĩhara'ġa, trombeta monhi'ĩhara'ġa
 pecidadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pecidadeuhu
 pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhu-
 peve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe.

Ndokoa'javi ti ġa pecidadeuhu pe nehẽ

– kiroki ġa oapo paravuhu kwaha
 ikatuheteva'ea.

Ndorohepiaga'javi tuhẽ ti ore ġa pecidadeuhu pe
 nehẽ, ei ga.

Ndokoa'javi ti ġa pecidadeuhu pe nehẽ

– kiroki ġa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pecidadeuhu pe
 nehẽ, ei ga.

23 Nombokojahua'javi tuhẽ ti lamparina pecidadeuhu pe nehẽ.

Nahembirekoa'javi ti ġa pecidadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pecidadeuhu pe nehẽ.

Nahã ti tiruahũ pe me nehẽ.

Kiroki ġa oma'ẽ mbatera pecidadeuhu pe – ġahã ko jukwahave'ġa yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ġagwyripeve'ġa moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ġa Babilôniapeve'ġa pe.

24 Ji ve ga ei no:

—Nahã ti tiruahũ cidadeuhupeve'ġa pe Babilôniapeve'ġa pe nehẽ.

A'ereki ocidadeuhu pe ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa apiti

Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa apitiavo no.

Oapitiuka ġa akoja'ġa nhaporemo yvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

1 Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ġa po oha-pukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahã ġa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhẽva'ea imondovo
hahya okote'varuhuve'ga pe.

A'ereki ga e'i akajahẽa pe akwaimbae'ga upa-
harahẽa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahã ga ei hẽa pe.

Ereki hẽa yvyakotyve'ga mongo te'varuhu
ga ndekoro gwaramo hẽanhi'iãga rupi.

Nahã Tupana'ga ojiheve'ga ndepysi hẽa rehe.

A'ereki hẽa opitiuka ga, ei ga yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'iãgame ga ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiguhũa kiro ihemi ogwovo hẽambokaipava
hugwi.

Nane'ymi ti ihemi avuirama nehẽ, ei ga yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ga huvihavuhu'ga qua-
trove'ga pavẽi, ga nhinoãgi oiovapyvo yva rehe
Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga Tupana'ga mbo-
hetei Tupana'ga apygame opykava rehe okovo
yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero. E'i ga:

—Na tuhẽ! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemõ ti pembohete Tupana'ga
Tupana'gareheva'ero ganhi'iãga
rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvi-
havamo pavẽi!

A'ea ji henduvi ga nhi'iãgame
ga'apykavareheve'ga apykava hugwi.
Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo
aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ġa nenduvi. Ojatykave'ġa po, he'yjuhuve'ġa po, a'e ji. Gahã po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarã hete ranuhũ po, a'e ji ġa nenduva.

Hahyahi onhi'iġa ġa erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvi-havuhhetero.

Ga ko ipopoaka ġa hohe pa, ei ġa.

⁷Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hembireko kiro.

Garembirekohẽa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondo-hava hẽa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hẽa omongi, ei ġa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pira.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerẽ ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehẽ.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhẽva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhinoġi gapya pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'iġa rupi nde ja neirũ'ġa ja no –

kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa nemi-mombe'ua nhaporemō ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiġuhūva'ea'arimove'ga

¹¹ Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokōi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'iġa. Garera ko A'itituhēva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo.

¹² Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakaġa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhē ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera. ¹³ Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherecoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iġa.

¹⁴ Gareviri gasoldados'ġa nduri yvaga hugwi. Oapy ġa cavalos arimo tiġuhūva'ea arimo. Omongi ġa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea.

¹⁵ Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvō ti ji imombigi ġapopoakara vvyakotyve'ġa gwyrīpeve'ġa popoakara nehē, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ġa vyrya pyvō metalva'ea pyvō toko ti ġa nhinhi'iġa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuuarahai vvyakotyve'ġa pe nhinhi'iġa nehē jitekovo ġanduvihavuhuhetero nehē, ei ga. Yva'ia mu'umu'ūhara'ġa omu'umu'ū

yva'ia imu'umu'ũhavuhua pype. Ga ja ti ji vyakotyve'ga mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'i'ga rupi nehẽ Tupana'ga nhimonha'ngahetero gwaramo ga ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ga hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo.

¹⁶ Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereko ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ga pojykahara'ga pojykaharetea.

¹⁷ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. Oã ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'i'ga ga erame ipepova'ea pe nhaporemo – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti pejigwovo yvya koty onhi-
mono'ono'o'ga Tupana'ga remimboavujikweri pe
i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri
pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei
ga.

¹⁸ Penhimono'ono'õ ti ti'u ti ganda'oa
javo vyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nda'oa
soldados'ga nduvihavuhu'ga nda'oa no
ipopoakaheteve'ga nda'oa no cavalos ra'oa no
cavalos arimove'ga nda'oa no. Penhimono'õ
ti ti'u ti ganda'oa nhaporemo javo – kiroki
ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga, kiroki
ipiro'ye'yve'ga ga ga mboporavykyuka ga
mbopohirikare'yama ojihugwi. Pe'u ti
okoteheve'ga nda'oa ganduvihavuhu'ga nda'oa
no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga no gasoldados'ga no. Otavuka pota ga ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiġuhūva'ea arimo. Ojatyka ga ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ga pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvõ ga omoandyandyi ga a'ero – kiroki ga okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ga ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhūva'ea ypiahua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ga jukai. Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ga ga ga jukai no. Huvihavuhu'ga soldados'ga ndeheve ga ga jukapavi. Oapoa pyvõ haimbejovaiva'ea pyvõ – kiroki haimbejovaiva'ea ohē gajurua rupi – a'ea pyvõ ga ga jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemome heve'ngaro i'gwovo ġanda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhûa hehanhuhûheteva'ea opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahûve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhûa pyvõ tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytyimi chave pyvõ a'ero ikwatija inoğa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ğa gwyrive'ğa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirê ti ji tamohê tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehê, ei ga. Ohemirê ti topytaahi'vi vyva koty nehê, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ġanduvihava'ğa ndepiagi ġa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ġa mboapygukari hehe toko ti ġa ġanduvihavamo javo. Ikwahava omondo a ġa ei:

—Timoirũ ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ğa pe, ei ġa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ğa pe: “Peko te'varuhu pe.” Poryve'ğa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahã ti timoirũ Tupana'ga, ei ġa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahã ko ahe rekoi vyva koty omanoe'ymame: Ahe

omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwati-jarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwati-jarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahã ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearõe'ỹve'ġa aheakaġa mombori ahe jukavo a'ero. Aerẽ ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavëi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirẽ ahe nhaporemõ ahe kwerava'javi. ⁶ Tupana'ga remimo'ëharamo tuhẽ ġa oko – kiroki ġa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanoa'javi ti ġa nehẽ. Nurã ġa nomanoi ahemanoa'jahava rupi. Ikwava'ëhavamo ġa ndekoi ikwava'eġa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ġa nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavëi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirẽ tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa moandyandyita. Tyapya koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemõ ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahã ga ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhũ ġa. He'yjuhu y'ytiga hay'iuhuva'ea ypiahua ruvihava rembeyvyriveva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete

ranuhũ ġa ojatykarama – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ġa nhi'iġa otavukapota.

⁹ Ohyġahi ġa yvya rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoġahoi upa Tupana'ġa remimo'ēhara'ġa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ġa remiarōhetea. Emo tata ijyvi Tupana'ġa hugwi ua yvaga hugwi ovahema yvya koty yvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa moka'nhyma. ¹⁰ Diabo'ġa ko ġamoandyandyihara'ġa Satanás'ġa. Kiro gamombora tata pype ypihua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ġa nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ġa pe no arimo ypytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ġa e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhete'ġa apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhũva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ġa, ga apygame oina okovo huvihavuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhymi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ġa rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypihua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyrava hugwi ġa ēi ua. Nahanahã omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ġa rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ġa ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġandera tuhu

ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehẽ javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'iġi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatjaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'iġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurã ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

—Nahanahã pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypi-
iahua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyrã ko ga
imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Yp-
iahua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahe-
manoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'iġi ojipea livro – kiroki akoja
pype ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri
javo. Omonhi'ĩ ga a'ea. Omanove'ġa ndera
reko'e'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypi-
ahua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua yvyapyahua no.
A'ereki yvagaymyana opa yvyaymyana pavẽi.
Ahana'ja ypihua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua
rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua.
Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatu-
avo. A'ero cidade oko kunhangwerahẽa ja ġa hẽa
mboavujikwerame tahembireko hẽa ga pavẽi kiro
javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iğa ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko vvyakotyve'ğa pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ға pyri nehë. Kiro ti vvyakotyve'ğa oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehë. Ga tuhë ti oko ға pyri nehë okovo ғanduvihavuhuhetero nehë, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi ғandeahya ғandeahwara hugwi nehë tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ға nehë. Ndokoveveuhua'javi ti ға nehë. Ndojehe'oa'javi ti ға nehë, ei ga. Ndahahya'javi ti ға pe nehë. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa vvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoi ipyahuva'ea nhaporem, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhëva'ea. Piry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶—Molina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mba-pavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ға jijipyri avuirama nehë – kiroki ға oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoağwama pe ji ei: Auka ji ға pe yhypyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ға ikwepykava ji ve nehë, ei ga.

⁷—Kiroki ға ғwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama jipi – ға pe ti ga imombyrypavukari nehë. Ako ti ji ғanduvihavuhuhetero nehë. Oko ti ға jira'yramo nehë, ei ga.

⁸—Ojipe'ğa ti oho tata pype nehë –

kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ġa hugwi okoe'yma
 nhinhi'iġa rupi tombuhuryme ti ġa hahya
 nhande ve javo.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no
 ojikoge'ÿve'ġa ji rehe,
 okote'varuhuve'ġa,
 iporojukahara'ġa,
 ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko
 ġwembireko'ġarūive'ġa.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no
 ipajive'ġa,
 aherembiapopyra mboheteve'ġa,
 i'mbeve'ġa nhaporemo.

Ga nhaporemo ti oho tata pype ypiahua'java'ea
 pype upa nehē, ei ga. Gwereco enxofre ipype nehē
 no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehē.
 Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri
 seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereco
 nhaetingy'a'java'ea tynahēva'ea seteva'ea
 heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi.
 Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iġa ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hēa repiukari nde ve
 cordeiro'jave'ga rembirekohēa. Hēa ti hambireko
 ga pavēi nehē, ei ga.

¹⁰ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji po-
 jyakaturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhūva'ea
 rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate yvy-
 tyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hep-
 iukari ji ve cidade ruvihava Jerusalémpyryva.
 A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi
 iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹ Hendy'jandy'ja
 cidade herekovo ġwaramo Tupana'ga rendy'java

gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jaspe'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹² Hehanhuhũ cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereko portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ġa naġanani opyta dozeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa. Portas nanani gwereko aherakwepohara'ġa ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ġandera a'ero.

¹³ Kwara pora koty cidade gwereko três portas. Nhimbya koty cidade gwereko três portas. Tyapya koty cidade gwereko três portas. Kwara kia koty cidade gwereko três portas.

¹⁴ Cidade rokairungava oko dozeva'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemo oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ġa ndera pe cordeiro'jave'ga moirũhara'ġa ndera pe. Gandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavẽi tyapya koty pavẽi kwara kia koty pavẽi. Cidade rova pukuhua ga ha'ãha'aġi ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros.

Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhanamuhũa ga ha'ãha'aği. Nhanamuhũa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'aği. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa yvyakotyve'ga apoa pavêi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro vyvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemo ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteheva cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhete'ga ġahoheve'ga – ġaha tuhē opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavēi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ġa hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemo cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa ti hepiakatoi okovo kojahuro ġwaramo. Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nduri cidade pe nehē Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehē.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhē cidade portas nehē. A'ereki nane'yimi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehē.

²⁶ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa nduri nehē Tupana'ga mboheteavo nehē heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhẽ ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavẽi i'mbeve'ga pavẽi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko ġandera livro pype. Gahã ti uhu cidade pype nehẽ. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehẽ javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

22

Paranauhũa ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhũaapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhũa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohẽ paranauhũa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhũa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mês nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyriveve'ga pohaga ohoheteavo jupe. ³ Pevova'ea pe nhaporemo pevove'ga pe nhaporemo po ti Tupana'ga nde'i nehẽ: “Ite'varuhu po ti nde ve nehẽ.” A'ea rũi po ti ga ei nehẽ.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ġanduvihavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavẽi nehẽ. Ganhi'iga rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehẽ.

⁴ Tupana'ga rova ti ġa hepiagi nehẽ. Gwetovapya

rehe ti ġa gwereko garera nehē. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehē. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehē. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehē no. A'ereki Tupana'ga ġanduvihavuhuhete'ga ombokojahu ġa pe. Yvyakotyve'ġa nduvihavamo ti ġa ndekoi avuirama nehē.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemo ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'ġa mombe'uhara'ġa pojykaharetero pyryve'ġa pojykaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'ĭva'ea jireheve'ġa pe ikwahavuka ġa pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷ —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ġwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'ĭva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ —Jihi Joāoramo ahepia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoġi Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'ĭva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'ġa rupi nde ja. Ji ko neirū'ġa ja no Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa ja. Ji ko ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe okovo garembikwatijarukara rupi – kiroki garembikwatijarukara omombe'u aere'ĭva'ea. Nurã ji rūi ti embohete.

Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰ —Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ġa aere'ĩva'ea nehẽ. Nambegwei ti nahã nehẽ, ei ga. ¹¹ Kiroki ġa oko te'varuhu aġwamo – ġa ti toko te'varuhu avuirama nehẽ. Kiroki ġa tiruahũ aġwamo – ġa ti toko tiruahũ avuirama nehẽ. Kiroki ġa oko katu aġwamo – ġa ti toko katu avuirama nehẽ. Kiroki ġa pyry aġwamo – ġa ti toko pyry avuirama nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹² —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporogita ġandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurã ti ji imondoi ġa pe ġandeaporogita kwepykava ġandetakwera ja nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ —Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'ĩpo'ru okote'varuhua momboruka. Nahã ti Tupana'ga ei ġa pe a'ero nehẽ: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁵ —Ojipe'ġa ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ġa ipype okote'varuhuheteve'ġa, ipajive'ġa, ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa, iporujukahara'ġa, ġanembiapopyra mboheteve'ġa, i'mbeve'ġa, ojipe'ġa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ġa nhaporemo ti ndoki tuhẽ cidade pype nehẽ, ei Jesus'ga.

16 — Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyrive'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'iġa. Daviva'ea ko nhirembopya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'uhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

17 Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:

— Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Gahā – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehē no: “Herejo!”

Gahā – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'gwovo yhya ahemongohava nehē. Gay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Gahā – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

18 Joāoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'īva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype. 19 Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ġa pe garemikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga

ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehẽ. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehẽ no. Nahã ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehẽ.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemo: “A'iti a tuhẽ!”
– gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Na tuhẽ ti, ei ga.

Kwa. Na tuhẽ a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojykaharetero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, a'e ji.

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134